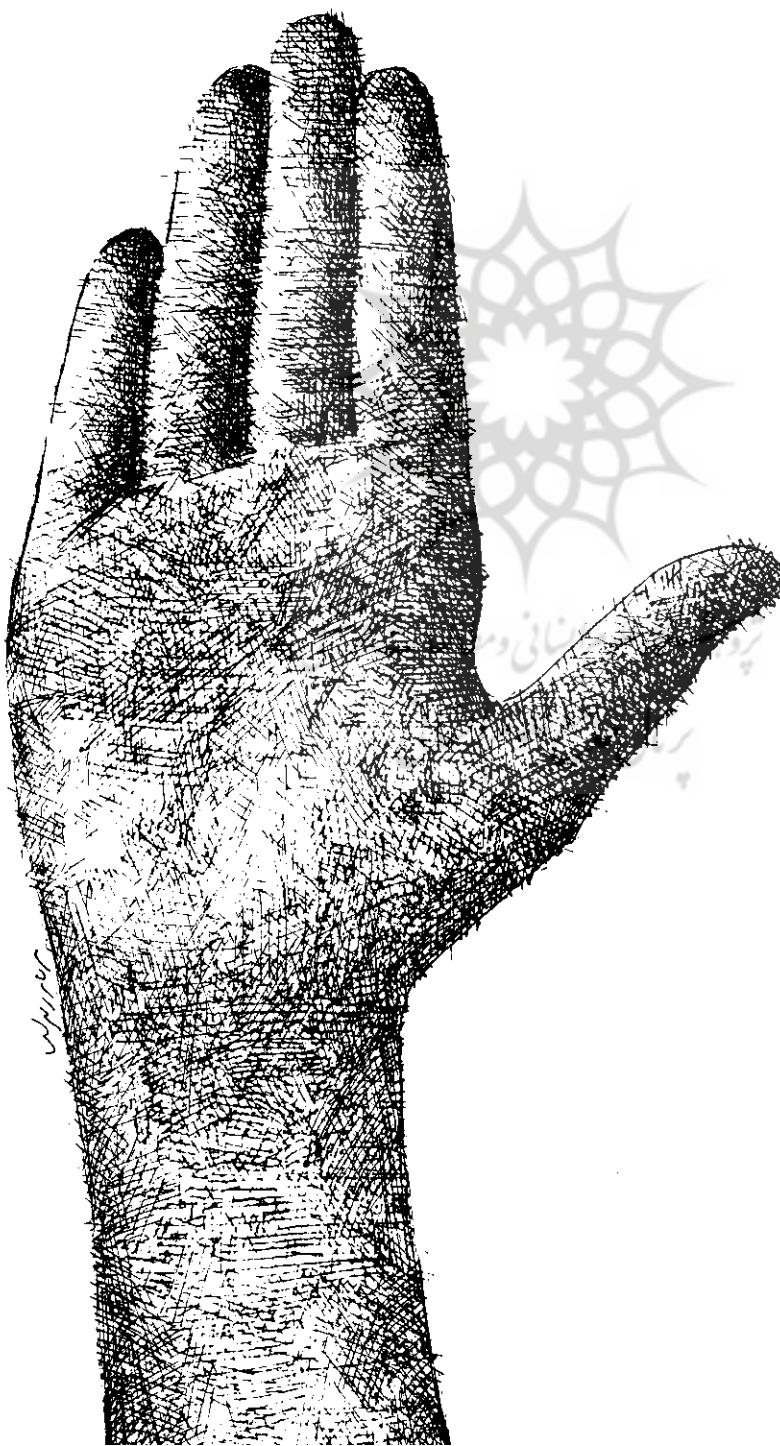


روابط عمومی و واقعیت‌ها

نویسنده: گانتر بنتل GUNTER BENTEL

• ترجمه از: روابط عمومی کشتیرانی جمهوری
اسلامی ایران



مقدمه: شرایطی را مدنظر قرار دهید که یک هتل مشهور به دلیل وجود شایعه در معرض ورشکستگی قرار دارد. شایعه از این قرار است که هتل به زودی تعطیل خواهد شد و به جای آن یک فروشگاه بزرگ افتتاح می‌شود. این شایعه باعث می‌شود تا مراجعه‌کنندگان به هتل به حداقل برسند. در این شرایط یک مشاور روابط عمومی مجرب و متعدد وارد پیشنهاد می‌کند. در اولین مرحله روابط عمومی اعلام می‌کند که قرارداد مدیر هتل برای مدت طولانی تمدید شده و حقوق وی نیز در حد بالایی افزایش یافته است. با انتشار این اطلاعیه و این اقدام ابتکاری که توسط یک کارشناس مجرب روابط عمومی صورت می‌گیرد مشکلات هتل حل می‌شود و شایعه به کلی از بین می‌رود. در مورد دیگری یک هتل می‌خواهد که شهرت و اعتبارش افزایش یابد. در این مورد نیز مشاور روابط عمومی به کمک می‌آید و پیشنهاد می‌کند جشن سی‌امین سالگرد تأسیس هتل با حضور وسیع رسانه‌ها برگزار شود و اهداف مورد نظر روابط عمومی حاصل می‌شود. این دو مثال نمونه کوچکی از فعالیت‌هایی هستند که "ادوارد برنایس" در سال ۱۹۲۲ در کتاب خود ارائه می‌کند. در واقع کتاب وی اولین کتاب در زمینه روابط عمومی است که به صورت قانونمند تجزیه و تحلیل‌های روابط عمومی را ارائه می‌کند. با کمی دقیق در هردو مثال فوق متوجه می‌شویم بین واقعیت و فعالیت‌های روابط عمومی رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. در مثال اول با یک اقدام ابتکاری و یک تکانه ارتباطی از طریق رسانه‌ها روابط عمومی موفق می‌شود که مشکل را حل کند. در مورد دوم برقراری یک رابطه اجتماعی که در واقع نوعی تکانه

موارد باشد. به هر حال به نظر می‌رسد که شکل‌دهی واقعیت‌ها در سطح کلان جامعه وظیفه اصلی روابط عمومی‌هاست تا رسانه‌ها، اگر روابط عمومی‌ها بتوانند با در نظر گرفتن جریان اطلاعات در جامعه خود و نحوه انتخاب و کنترل اطلاعات به خوبی عمل کنند آنگاه می‌توانند واقعیت‌های مورد نظر را که در جهت اهداف سازمانی است به جامعه منتقل نمایند. اگر چندین شرایطی به خوبی بوجود آید آنگاه بین واقعیت‌های اجتماعی و سازمانی و واقعیت‌های رسانه‌ای فرقی وجود نخواهد داشت و در واقع یکی بتوانند به شد. اگر روابط عمومی‌ها بتوانند به نحو احسن وظایف خود را انجام دهند آنگاه تفاوت میان "عوامل" و "رویدادها" نیز از بین خواهد رفت. در این شرایط رسانه‌ها و روزنامه‌نگاران نمی‌توانند عوامل اجتماعی و طبیعی را به رویدادهای رسانه‌ای تبدیل کنند. روابط عمومی‌ها برای دسترسی به چندین فرآیند و قابلیت‌هایی باید موارد زیر را مدنظر قرار دهند:

- ۱- عوامل ارائه شده در متون روابط عمومی باید صحیح و دقیق باشد.
- ۲- در متون تهیه شده توسط روابط عمومی باید گزاره‌های نادرست و غلط گنجانده شود.
- ۳- متون مورد نظر باید از هرگونه تحریف عاری باشند.
- ۴- بین گفتار و عمل باید سازگاری کامل وجود داشته باشد.
- ۵- ارتباطات روابط عمومی باید مبتنی بر عینیات و واقعیات باشد نه قدردانی‌های مکرر و بی‌مورد.
- ۶- اطلاعاتی که ممکن است تأثیر منفی بر سازمان بگذارند باید پنهان و کتمان شوند.
- ۷- انکارهای نمادینی (سمبلیک) که از سازمان توسط روابط عمومی ارائه

نیز مشکل و مسئله واقعیت‌ها بصورت حاشیه‌ای مدنظر قرار گرفته است. بنابراین باید سعی کرد تا با دیدگاهی جدید مفهوم واقعیت را در نظریه روابط عمومی مورد بحث و بررسی قرار داد. در اولین گام باید مدل جریان اطلاعات در اجتماع را مدنظر قرار داد. از این مدل می‌توان برای بررسی ساخت و تجدید ساخت عوامل اجتماعی و رویدادهایی که توسط روابط عمومی طراحی و ارائه می‌شوند، بهره گرفت. محور اساسی این

شکل‌دهی واقعیت‌ها در سطح کلان جامعه ووظیفه اصلی روابط عمومی‌هاست.

نوع مدل‌ها فرآیند شناخت و تفکر توسط انسان است. در شکل‌دهی واقعیت‌ها و جریان اطلاعات در جامعه، علاوه بر روابط عمومی‌ها، روزنامه‌نگاران و رسانه‌ها نیز دخیل هستند. در واقع روزنامه‌نگاران و رسانه‌ها نیز نوعی "واقعیت رسانه‌ای" را بوجود می‌آورند که می‌تواند در تغییر افکار و گرایش‌های جامعه مؤثر واقع شوند. در سیستم ارتباطات عمومی که خود بخشی از سیستم اجتماعی محسوب می‌شود دو سیستم فرعی قرار دارند. اولین آنها سیستم‌های فرعی برقراری ارتباط توسط روابط عمومی است. دومین سیستم فرعی روزنامه‌نگاری و رسانه‌ها هستند. هریک از این سیستم‌های فرعی به نوبه خود در انتخاب اطلاعات دخیل هستند بین معنake ابتدا روابط عمومی اطلاعات خود را انتخاب می‌کند و آن را در اختیار رسانه‌ها و روزنامه‌نگاران قرار می‌دهد. در این مرحله مخصوصی بوجود می‌آید که به آن "واقعیت رسانه‌ای" می‌گویند. این مخصوصی می‌تواند به صورت متن روزنامه‌ها، پخش رادیوئی یا تلویزیونی و دیگر

اجتماعی محسوب می‌شود (جشن سی‌امین سالگرد) باعث تحکیم و تقویت اعتبار و شهرت هتل می‌شود. در این حالت یک پدیده اجتماعی طراحی و ساخته می‌شود. اما در مورد اول یعنی مواجهه و مقابله با شایعه، نوعی تقابل اطلاعاتی غیرمستقیم صورت می‌گیرد. در هر مورد گرایش بخش‌هایی از مردم نسبت به هتل تغییر می‌کند. کارکردها و پدیده‌هایی که توسط سازمانها طراحی و اجراء می‌شوند بخشی از واقعیت‌های اجتماعی هستند که ما آنها را درک می‌کنیم. در اکثر موارد ما مستقیماً این نهادها و سازمانها را درک نمی‌کنیم بلکه از طریق رسانه‌ها این واقعیت‌ها را درک می‌کنیم، یعنی واقعیتی رسانه‌ای، اطلاعاتی که در واقعیت رسانه‌ای مستتر است می‌تواند گرایش‌ها و برداشت‌های ما را از واقعیت‌های اجتماعی تحت تأثیر قرار داده و یا آنها را تغییر دهد. در دو مثال قبلی مشاوران روابط عمومی با مداخله‌ای موفقیت‌آمیز توانستند گرایش‌ها و برداشت مردم نسبت به دو هتل را تغییر دهند و آنها را به نفع خود و سازمان مورد نظر تحت کنترل درآورند.

در این دو مورد ساختارهای سازمانی در این هتل‌ها تغییر نکرد و تنها با دو اقدام مؤثر روابط عمومی توانستند به اهداف خود دسترسی پیدا کنند. ارتباط بین اطلاعات، ارتباطات و واقعیت‌ها محور اساسی فعالیت‌های روابط عمومی است و بر این اساس است که پدیده‌های مختلف در این فرآیندها شکل می‌گیرند.

- ساخت انواع رویدادها و واقعیت‌ها

توسط روابط عمومی

در بحث‌های جاری و سنتی در زمینه نظریه روابط عمومی، رابطه بین واقعیت اجتماعی و واقعیت سازمانی و واقعیت‌هایی که روابط عمومی آنها را طراحی و ارائه می‌کند کمتر تأکید شده است. در نظریه‌های اخیر روابط عمومی

می شود باید منطبق بر دیدگاهها و برداشت های کارکنان سازمان باشد. بدین معنا که اگر انگاره های درونی و بیرونی یکسان نباشد، آنگاه تنافق بوجود آمده و اعتبار سازمان یا شرکت زیر سؤال خواهد رفت.

پژوهش های عملی دهه ۸۰ میلادی در مورد عملکرد های روابط عمومی نشان می دهند که این روابط عمومی ها هستند که می توانند واقعیت ها، رویدادها و موضوع های مورد علاقه جامعه را شکل دهند و بخش رسانه ها و روزنامه نگاران تأثیر کم رنگتری دارند. این قدرت و قابلیت روابط عمومی به سادگی حاصل نمی شود، بلکه نیازمند اصول و مبانی است که برآساس توجه به واقعیت بناسنده باشند. در اینجا اصولی که می توان برآساس آنها واقعیت های موجود را به صورتی به رسانه ها منتقل کرد که بین واقعیت های سازمانی و رسانه ای تفاوتی وجود نداشته باشد، ارائه می شوند:

پژوهش های عملی دهه ۸۰ میلادی نشان می دهند که این روابط عمومی ها هستند که می توانند واقعیت ها، رویدادها و موضوع های مورد علاقه جامعه را شکل دهند و رسانه ها و روزنامه نگاران تأثیر کم رنگتری دارند.

کاملاً زمانبندی شده و به ترتیب و منظم ارائه شوند. این نوع زمانبندی و ارائه گزارش همبستگی زیادی با واقعیت های اجتماعی دارد.

ج) در رویدادهایی که قرار است محصولات یا خدمات یک سازمان ارائه شود، بین ماهیت و محتوای خدمات و محصولات و نوع رویداد تبلیغی هماهنگی کامل برقرار باشد. مثلاً اگر قرار است خدمات یک شرکت کشتیرانی ارائه شود باید بین محتوای خدمات و نوع معرفی آن هماهنگی وجود داشته باشد.

د) اگر قرار است که سازمان یا شرکت بانی و حامی فعالیت های ورزشی، فرهنگی و غیره در سطح جامعه باشد، این امر باید با دقیق کامل و زمانبندی مناسب انجام شود. با دقیق در اصول فوق متوجه می شویم که آنها باعث محدودیت هایی در ارتباط سازمانی و مانعی برای تنوع و گوناگونی ارتباطات می شوند. اما باید اذعان داشت که بکارگیری آنها باعث وضوح و روشنی ارتباطات می شوند که در مجموع باعث افزایش صحت و اعتبار ارتباطات می شوند.

● انواع واقعیت ها

رویدادهای طبیعی و روابط عمومی رویدادها بخشنده از واقعیت محسوب می شوند که از نظر زمانی، مکانی و فضایی دارای تنوع فراوانی هستند. با وجود این گوناگونی و تنوع می توان از نظر ساختاری رویدادها را به چند گروه عمده تقسیم کرد: "رویدادهای طبیعی"، "رویدادهای اجتماعی" و "رویدادهای رسانه ای". زلزله، آتشسوزی، وجود یک مستقره طبیعی و غیره مثال هایی از رویدادها یا پدیده های طبیعی هستند. این رویدادها یا عوامل طبیعی یا وجود دارند (مثل یک منظره طبیعی) یا بوجود می آیند (مثل یک زلزله یا یک فوران

الف) در ارائه گزارش، ربط موضوعی اساس کار است، در این شرایط تشخیص ربط موضوعی از طریق «منطق رسانه ها» امکان پذیر می شود. اگر این ربط موضوعی توسط روابط عمومی و روزنامه نگاران به صورتی یکسان برداشت نشود، آنگاه نتایجی نامطلوب و متنافق بوجود می آید. این شرایط ممکن است در کنفرانس های مطبوعاتی و خبری و دیگر روشها بوجود آید.

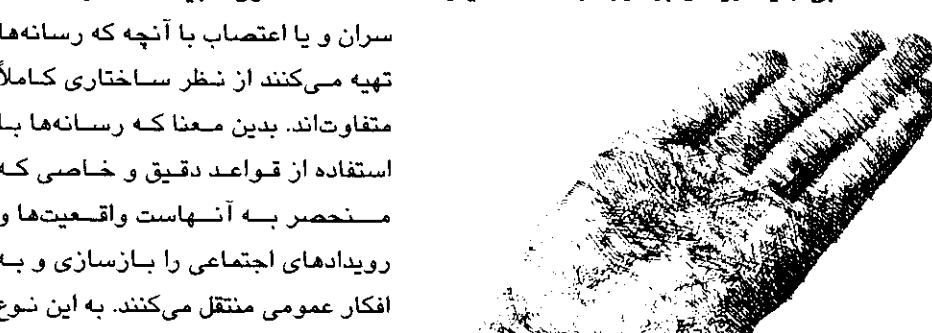
ب) زمانبندی ارائه گزارش نیز دارای اهمیت فراوان است. بدین معنا که گزارش های موردنظر باید به صورتی

آن شفافیت چنین متوسطی باید کند. صراحت و شفافیت مشابه متنون علم زیستی و طبیعی را می توان از اینکه رسانه ها رویدادهای طبیعی را نمی توان بوجود آورده یا بر آنها تأثیر گذاشت و یا اینکه حداقل تأثیر را می توان بر آنها داشت. فرآیند بوجود آمدن رویدادهای طبیعی تا حد بسیار زیادی توسط طبیعت انجام می شود و انسان در آن تداخل و نقشی ندارد. بنابراین وظیفه انسانها این است که شاهد این رویدادها باشند و اطلاعات آن را طوری جمع آوری و شکل دهند که به اطلاع همکان برسد. بهترین روش ارائه این رویدادها تهیه تصاویر تلویزیونی از این رویدادهاست. از آنجاییکه ساختار چنین رویدادهایی معمولاً تحت کنترل و تأثیر انسان نیست، اطلاعات این رویدادها تنها از نظر تکنیکی قابل دستکاری و بازسازی است. رویدادها و عوامل طبیعی کاهی اوقات در حیطه عملکرد روابط عمومی و ارتباطات آن قرار می گیرد. مثلاً اگر یک حادثه در یک کارخانه مواد شیمیایی رخ داده است روایت عمومی باید قبل از اینکه رسانه ها وارد عمل شوند گزارشی جامع و مبتنی بر واقعیت های حادثه تهیه نماید. در این مرحله لازم است تا از دانش مورد نظر در زمینه فرآیندها و تکنیک های شیمیایی استفاده کرده و گزارشی دقیق و علمی را برای رسانه ها تهیه کرده در این مورد خاص چون مواد شیمیایی می تواند بر روی محیط زیست اثر بگذارد روابط عمومی باید با دقیق بیشتری عمل کرده و گزارشی دقیق، صحیح و جامع را تهیه کند. صراحت و شفافیت چنین متوسطی باید مشابه متنون علم زیستی و طبیعی

باشد. بدین معنا که متون علمی حوزه‌های علوم طبیعی و زیستی دارای چارچوب‌ها و قواعدی هستند که باعث شفافیت و وضوح متن می‌شوند. در این نوع موارد (مثال کارخانه شیمیائی) هنگام ارزیابی عوامل مشکلاتی بوجود می‌آید. بدین معنا که برای ارائه عواملی که مرتبط باقی ماندن مواد زیان‌آور در سطح کارخانه یا شهر است دچار مشکلات می‌شویم. در این مرحله عواملی که محدود کننده ارزش‌ها هستند وارد عمل می‌شوند و معمولاً در مورد چگونکی ارائه این واقعیت اجماع کامل حاصل نمی‌شود.

رویدادهای اجتماعی واقعیت‌ها و روابط عمومی

رویدادهای اجتماعی یک تفاوت اساسی با رویدادهای طبیعی دارند، بدین معنا که انسان در بودجه آوردن یا تغییر آنها نقش اساسی دارد. واقعیت‌های اجتماعی اساساً به دلیل روابط مستمر و ساختارهای اجتماعی شکل می‌گیرند و در واقع حاصل فرآیندها و عملکردی‌های اجتماعی انسان هستند. در این مرحله فعالیت‌های ارتباطاتی انسان که به نوعی یک سیستم فرعی اجتماعی محسوب می‌شود نقش اساسی در شکل‌گیری و تفاوت واقعیت‌ها دارد. به شکل مکتوب در آوردن این فعالیت‌های ارتباطی نیز خود یکی از عناصر مهم رویدادهای اجتماعی محسوب می‌شود. رویدادهای اجتماعی در سطح جهان بوجود می‌آیند و یا رخ می‌دهند و از کوناگونی و تنوع بینهایت زیادی برخوردار هستند. این



واقعیت‌ها اصطلاحاً "واقعیت‌های رسانه‌ای" می‌گویند. بین فرآیند ساخت رویدادها و واقعیت‌های اجتماعی و ساخت ارتباطی رسانه‌ها و روابط عمومی‌ها تفاوت اساسی وجود دارد که در متون روابط عمومی بر آنها تأکید شده است.

رویدادهای رسانه‌ای و روابط عمومی "بورستین" BOORSTIN در سال ۱۹۶۳ مفهوم "رویداد کاذب" را برای رویداد رسانه‌ای مطرح کرد که در حال حاضر به آن "رویداد رسانه‌ای" اطلاق می‌شود و اصطلاح رویداد کاذب کمتر بکار برده می‌شود. «بورستین» اختصاصات مهم این رویدادها را نیز فرمول بندی نکرد. اما می‌دانیم که هدف اصلی این نوع رویدادها ارائه گزارش القایی و ترغیبی توسط رسانه‌های است. برگزاری کنفرانس‌های خبری، گزارش خبری، جشن‌ها و سالگردانها و غیره از مواردی هستند که برای انعکاس رسانه‌ای طراحی و اجراء می‌شوند. علاوه بر هدف اصلی یعنی گزارش القایی و ترغیبی، اهداف دیگری نیز برای رویدادهای رسانه‌ای مدنظر هستند که مهم‌ترین آنها عبارتند از: اهداف سیاسی، اهداف اقتصادی، اهداف فنی و بالاخره اهداف ارتباطی. در زمینه سیاسی این خود سیاستمداران هستند که نقش و تصویر خود در جامعه را شکل می‌دهند. چنین فرآیندهایی از طریق بحث‌های رودرزو و بارقبا و یا حضورهای متعدد در میان مردم شکل می‌گیرد.

زمانبندی و ساختار رویدادهای رسانه‌ای براساس این حقیقت تنظیم می‌شود که رسانه‌ای (به ویژه تلویزیون) وجود دارد که این رویداد را گزارش کند. رویدادهای رسانه‌ای تنها با آگاهی و حضور رسانه‌ها در محل خبر به واقعیت خبری تبدیل می‌شود. مثلاً اگر یک گروه طرفدار حفظ محیط‌زیست ساختمن

فعالیت‌های روابط عمومی تنها بر این نوع رویدادها متمرکز نیست بلکه فعالیت‌هایی مثل ارتباط با مطبوعات (گزارش دادن به مطبوعات، کنفرانس‌های مطبوعاتی) و برقراری ارتباطات درون سازمانی، انتشار مجلات و نشریات، گزارش‌های تجاری و اقتصادی و غیره نیز جزء وظایف روابط عمومی است.

نتیجه‌گیری

در حال حاضر روابط عمومی سازمانهای دولتی و غیردولتی و انواع شرکت‌ها در فرآیندهای ارتباطات به صورت حرفة‌ای مشغول کار هستند و سعی می‌کنند تا وظایف خود را به نحوی انجام دهند که رویدادها به صورت رسانه‌ای شده ارائه شود. اما باید اذعان داشت که ارتباطات حرفة‌ای شاهد جدایی تدریجی رویدادهای رسانه‌ای و ارتباطات عمومی است. اگر تمامی ارتباطات عمومی و اطلاع‌رسانی به مردم براساس رویدادهای رسانه‌ای طراحی و اجراه شود (که فرآیندی نامطلوب و در واقع غیرممکن بنظر می‌رسد)، آنگاه ارتباطات عمومی عمدتاً بر ارائه واقعیت اجتماعی سازمانها متمرکز خواهد شد که تنها برای بخش‌های کوچکی از جامعه قابل درک است (مثل اعضاء و کارمندان سازمانها). علیرغم بکارگیری روش‌های ارتباطی و استفاده از تمهیدات واقعیت‌های رسانه‌ای و مجازی، واقعیت‌های سازمانی برای اکثریت مردم قابل درک نیستند. اما باید اعتراف کرد که این نوع واقعیت‌ها از بین نمی‌روند و به موجودیت خود ادامه خواهند داد.

مأخذ:

GUNTER BENTEL - PUBLIC RELATIONS AND RELAITY-PUBLIC RELATIONS RESERCH INTERNATIONAL
THOMSON BUSINESS PRESS

رسانه‌ها از ساختار رویدادهای رسانه‌ای کاملاً آگاه هستند و آن را به نحو دلخواه خود مدیریت و کنترل می‌کنند.

در رویدادهای طبیعی و اجتماعی (یعنی غیررسانه‌ای شده) ساختار رویداد کمتر توسط رسانه‌ها دستکاری و تغییر داده می‌شود ولی در رویدادهای رسانه‌ای ساختار توسط خود رسانه طراحی و

دولتی یا مکان دیگری را اشغال کنند ولی رسانه‌ها از آن بی‌خبر باشند و یا آن را منعکس نکنند، رویداد رسانه‌ای بوجود خواهد آمد. به طور طبیعی رویدادهای رسانه‌ای حاصل عملکردهای فردی یا اجتماعی هستند. رویدادهای رسانه‌ای ممکن است حاصل عملکردهای مشترک فرد و اجتماع باشند. رویدادهای رسانه‌ای ذاتاً از نوع فعالیت‌های ارتباطی هستند که معمولاً از طریق آنها خبرهای جدید یا پیام‌های خاص به گروههای خاص اجتماعی منتقل می‌شود. وجود روزنامه‌نگاران و یا گروههای خبری ضرورت و اساس شکل‌گیری رویدادهای رسانه‌ای هستند. در یک کنفرانس مطبوعاتی اکر خبرنگاران، روزنامه‌نگاران و گروههای خبری و فیلمبرداری حضور نداشتند. رویدادهای رسانه‌ای دارای قدرت نهادنکنندگی بیشتری هستند،

**• رسانه‌ها با استفاده از قواعد دقیق و خاصی که منحصر به آنهاست واقعیت‌ها و رویدادهای اجتماعی را بازسازی و به افسکار همومی مستقل می‌گنند به این نوع واقعیت‌ها اصطلاحاً واقعیت‌های رسانه‌ای می‌گویند.
• در میان رویدادهای مختلف اعم از طبیعی و اجتماعی، رویدادهای رسانه‌ای دارای قدرت نهادنکنندگی بیشتری هستند.**

شکل می‌گیرد. در واقع این رسانه است که وضوح و روشنی رویداد را مشخص و تعیین می‌کند. اما مسئله مهم این است که هنگام ارائه این رویدادها در رسانه‌ها واقعیت‌ها چگونه منعکس می‌شوند. در مورد روابط عمومی‌ها باید گفت که همیشه از دست‌اندرکاران و مسئولین روابط عمومی‌ها خواسته می‌شود تا وضوح و شفافیت را در گزارش‌های خود رعایت کنند و از آن به عنوان یک مسئولیت اخلاقی و اجتماعی یاد می‌کنند. اما بیهودگاه ووضوح و شفافیت رویدادهای رسانه‌ای به عنوان جنبه‌ای اساسی از ارتباطات، برای روابط عمومی‌ها مطرح نبوده است و در اکثر موارد از ترفندها و روش‌های حاکم بر ارائه و نمایش رویدادهای رسانه‌ای به عنوان یک فرآیند محرومانه و سری یاد شده است.

فرض بر این است که اکثریت فعالیت‌های روابط عمومی بر تولید رویدادهای رسانه‌ای متمرکز است. اما باید گفت که

بود. در هنگام انتخابات تنظیم و شکل‌دهی ساختار رویدادهای رسانه‌ای از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. **کپلینگر "KEPPLINGER"** رویدادهای رسانه‌ای شده می‌نماید. در واقع فعالیت‌های انتخاباتی مجموعه‌ای پیچیده و متوالی از رویدادهای رسانه‌ای است. در این شرایط مدیریت رویدادها تنها با حضور رسانه‌ها امکان‌پذیر می‌شود. در رویدادهای رسانه‌ای، سیستم سیاسی و رهبران آنها خود و رفتارهای خود را با سیستم‌های رسانه‌ای هماهنگ و منطبق می‌سازند. این روند باعث شده است تا انتقاداتی به رسانه‌ها وارد شود زیرا در بعضی موارد رسانه‌ها اصول آگاهی‌های عمومی را مخدوش می‌سازند. در میان رویدادهای مختلف اعم از طبیعی و اجتماعی، رویدادهای رسانه‌ای دارای قدرت تهديدکنندگی بیشتری هستند. بدین معنا که سیستم